

(SÖYLEŞİ)

'çatı partisi

militarist şovenist spirali tersine çevirebilir'

Murat Çakır: "Türkiye'de çatı partisini oluşturmak isteyen dinamiklerin bunun gereğini yerine getirmemeleri için hiç bir engel yoktur – kendi basiretsizliklerinin haricinde"

Almanya'da 2007'de Sol (Die Linke) isimli çatı partisini oluşturan güçler, ilk kez 18 Eylül 2005'te gerçekleştirilen genel seçimlerde 4.1 milyon seçmenin oyuna tekabül eden yüzde 8.7'lik oy oranına ulaştı ve 54 milletvekilini Federal Parlamento'ya sokarak dikkatleri üzerine çekti. Bu partinin kuruluş sürecinde yer alan sosyalistlerden birisi olan Murat Çakır, Türkiye'de Toplumsal Araştırma ve Eğitim Merkezi'nin (TAREM) düzenlediği bir yuvarlak masa toplantısına katılarak Almanya'da yaşadığı çatı partisi deneyimlerini farklı görüşlerden Türkiyelilerle paylaştı. Toplantı sonrasında, *Sosyalist Demokrasi* gazetesi olarak Murat Çakır'la Almanya'da yaşanan sol parti deneyimini konuştuk. Murat Çakır, Almanya deneyimi dışında Türkiye'de devam eden çatı partisi tartışmaları hakkındaki görüşlerini de bizlerle paylaştı

SÖYLEŞİ: CEM ÖZATALAY

Almanya'da sol parti fikrinin oluşumu sürecini kısaca anlatabilir misiniz?

Aslında "sol parti fikrinin" oluşmasından ziyade, koşulların dayatmasıyla, toplumsal muhalefetin kendi partisini yaratmasından bahsetmek daha doğru olacaktır. İşçi hareketinin ve solun bölünmüşlüğü'nün 1914'ten bu yana kökleştiği ve "Ren kapitalizminin" sınıf uzlaşısı koşulları altında "sosyal devlet" anlayışının gelenekselleştiği, aynı zamanda sistemler arasında bir cephe ülkesi olan zengin Almanya'da birleşik bir sol partinin oluşması, ancak "Ren kapitalizminin" derin toplumsal travmalara yol açan dönüşüm süreci sonucunda olanaklı hale gelebildi. 1982'de Kohl hükümetinin işbaşına gelmesiyle başlayan ve SPD ile Yeşiller hükümetleri döneminde zirveye ulaşan neoliberal dönüşüm, sosyal güvenlik sistemlerini erozyona uğratarak, iç politikada

(SÖYLEŞİ)

MURAT ÇAKIR KİMDİR ?

1960 doğumlu olan Murat Çakır, 1970 sonunda Almanya'ya yerleşti. 1975-78 yıllarında Hendek/Sakarya'da lise öğrenimini bitirdi. 1976'da Hendek İGD'ye üye oldu. 1978'den itibaren FİDEF'e bağlı Kassel Türkiyeli İşçi ve Öğrenci Derneği üyesi olarak çeşitli görevlerde yer aldı. 1979 yılında TKP'ne alındı. 1979'da mimarlık öğrenimine başladı, ama bitirmedi, yeminli çevirmen olarak çalıştı. 1989 - 2001 yılları arasında Kassel Yabancılar Meclisi üyesi oldu ve 1990-2000 yılları arasında Hessen Eyalet Yabancılar Meclisi başkanlığı, 1998-2000 Federal Almanya Yabancılar Meclisi başkanlığı görevlerine seçildi. 1995'ten 2000'e kadar Hessen Özel Radyo ve Televizyon Üstkurulu üyeliği yaptı. 1994-2001 yılları arasında Federal Almanya Göçmen Dernekleri Federasyonu genel başkanlığı yaptı. 1998'de Avrupa Anti-ırkçı Network'ü ENAR'ın kurucu üyesi ve ilk genel saymanı oldu. 2004'de Seçim Alternatifi WASG girişimi ve derneğinin kurucu üyesi ve federal yönetim kurulu üyesi oldu. 2005-2006 arasında Emek ve Toplumsal Adalet Partisi-Seçim Alternatifi'nin federal yönetim kurulu üyeliğini yaptı. Ocak 2006'dan bu yana Rosa Luxemburg Vakfı basın sözcüsüdür.

otoriter, dış politikada ise açık militarist adımların önünü açtı.

14 Mart 2003 tarihinde Şansölye Schröder'in parlamentoda yaptığı konuşma ile start alan "Hartz-Yasaları" süreci, alışlagelmiş sosyal güvenlik ağlarının delinmesine ve çalışma koşulları ile ücretler üzerindeki masif baskıların artmasına yol açarak, toplumsal travmayı derinleştirdi. Yoksulluğun yaygınlaşması, olağan iş ilişkileri içerisinde olanların dahi her an yoksulluk sınırına düşebilme tehlikesi, neoliberal politikalara karşı olan direnci tetikleyerek, geniş toplumsal kesimlerin muhalefeti ortaya çıkardı.

Tam bu dönemde, genellikle Doğu eyaletlerinde güçlü olan, ama Batı eyaletlerinde devlet sosyalizmi partisi SED'nin devamı olarak kabul göremeyen Demokratik Sosyalizm Partisi'nin (PDS) etkisiz kalışı ve Batı'daki, Alman Komünist Partisi gibi geleneksel sol parti ve hareketlerin güçsüzlüğünden hareket eden bazı sendikacı ve marksist aydınların sosyaldemokrasiye yönelik yaptıkları "politika değişimi" çağrısı geniş yankı buldu. 2004 Mart'ında yapılan çağrıya binlerce insanın destek çıkması, Pazartesi yürüyüşlerinin kiteselleşmesi ve kamuoyu ilgisinin artması üzerine önce 2004 Temmuz'unda dernekleşen, sonra da 2005 Ocak'ında partileşen "Emek ve Toplumsal Adalet Girişimi - Seçim Alternatifi" (WASG) çeşitli sol akımların ve sosyal devlet anlayışını savunan sosyaldemokrat, hıristiyan demokrat ve ekolojik kaygılar taşıyan insanların ilgi odağı haline geldi. Kısa sürede 12 bin üyeye ulaşan WASG, 22 Mayıs 2005'te Kuzeyren Vesfalya eyalet seçimlerine katıldı ve yüzde 2,2'lik bir oranla küçümsenemeyecek bir başarı elde etti.

Seçimler, Federal Hükümetin eyaletler meclisindeki çoğunluğunu tehlikeye düşürünce, aynı akşam, erken genel seçim kararının alındığı açıklandı. Bu karardan sonra, bir dönem SPD genel başkanlığı ve en son Federal Maliye Bakanlığı yapan Oskar Lafontaine devreye girdi. İki sol partinin genel seçimlere katılmasının başarısızlıkla sonuçlanacağı gerçeğinden hareketle, PDS ve WASG'nin, Linkspartei PDS adını alan partinin listesinden seçimlere katılması kararlaştırıldı. Bu kararın 18 Eylül 2005'te yapılan genel seçimlerde yüzde 8,7 oyla (4,1 milyon seçmen) 54 milletvekilinin Federal

Parlamento'ya sokulması ile taçlanması, iki partinin birleşmesi gerektiği sonucuna yol açtı. Böylece birleşme süreci başlamış oldu ve Haziran 2007'de yapılan birleşme kurultayı ile DIE LINKE (Sol) partisi kuruldu.

Birleşik sol partinin kurulması peşinden eyalet seçimlerinde yeni başarıları beraberinde getirdi. 2007'de Yeşiller'in kurulmasından bu yana ilk kez SPD'nin solunda olan bir parti Bremen'de yüzde 8,6 ile eyalet parlamentosuna girebildi. Daha sonra 2008 Ocak'ında Hessen'de yüzde 5,1 ve Aşağı Saksonya'da yüzde 6,7 ayrıca 2008 Şubat'ında da Hamburg'da yüzde 6,4 ile eyalet parlamentolarına giren DIE LINKE, Almanya'nın alışılmış dört partili parlamenter sistemini değiştirdi.

Sol parti, seçim başarısı dışında siyasal bir kazanım elde edebildi mi?

Sol partinin temel başarısının, "neoliberalizme karşı ciddi bir toplumsal muhalefeti örmenin temel koşullarını yaratmış olmak" olduğunu söyleyebiliriz. PDS ve WASG'nin birleşme kararını almalarıyla, CDU/CSU, FDP, SPD ve Yeşiller'den oluşan fiili neoliberal büyük koalisyon politikalarını revize etmeye başladı. Sosyal adalet ve adil ücretler tartışmaları kamuoyunda yıllar sonra tekrar tartışılmaya başlandı. Neoliberal mihverin iki cephesi de, yani CDU/CSU-FDP ve SPD-Yeşiller birlikteliği otomatikman hükümet olma olanaklarını yitirdi. Genel seçimlerin sonucunda Sol Parti hem muhafazakâr-liberal koalisyonunu, hem de inandırıcılığını kaybetmiş olan sosyaldemokrat-yeşiller koalisyonunu engelledi. CDU/CSU ve SPD'den oluşan büyük koalisyon ise 2005'den bu yana mütemadiyen oy kaybetmekte, hatta daha önceki politikalarını - kozmetik rötuşlarla olsa da - revize etmekte. Hıristiyan demokratlar arasında "fazla sosyaldemokratikleşiyoruz" tartışmaları sürerken, sosyaldemokratlar "Sol Parti ile işbirliği tartışmaları" nedeniyle 1949'dan bu yana ilk kez yüzde 24'lere düştüler. Onbeş yıl içerisinde yarım milyon üye kaybeden SPD, Sol Parti'nin ortaya çıkmasıyla ciddi bir varlık krizi içerisine düştü.

Toplumsal açıdan bakıldığında, Sol Parti'nin oluşumuyla gerek sendikal hareket, gerekse de sosyal hareketler ile barış hareketinin önemli ölçüde

özgüven kazandığı tespit edilebilir. Toplu sözleşme görüşmelerinde sendikaların ücret artışları ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi yönünde kararlı adımlar atmaları, taleplerini güçlendirmek için daha sık grevlere gitmeleri ve kamuoyunun desteğine sahip olmaları bunun en belirgin göstergesidir. Sol Parti'nin neden olduğu tartışmalar, özellikle sendikaların orta düzeydeki yöneticileri arasından geniş bir kesimin Sol Parti'ye geçmesi ve parlamento içi ve dışı muhalefette Sol Parti'nin belirleyici rolü, egemen medyada hakim olan "Sol Parti'yi kaale almama" tavrını da kırdı. Sol Parti yönetici ve üyelerine yönelik "belden aşağı" kişiselleştirilen saldırıların beklenen etkiyi yapmaması, saldırıları durdurmasa da, Sol Parti'nin kalıcılığının tartışmasız olduğunu egemen medyanın da ifade etmesine neden oldu. Bu çerçevedeki yeni stili "Sol Parti doğru soruları soruyor, ama yanlış yanıtları veriyor" olarak tanımlamak olanaklı. Kısacası, alternatiflerin olmadığını iddia eden neoliberal hegemonyanın cilasının parlaklığı giderilmiş oldu.

Bu süreci örerken ne gibi zorluklarla karşılaştınız ve bunları nasıl aşabildiniz? Sol parti farklılıklarla bir arada hareket etmeyi nasıl başarıyor?

Zorlukların bütünüyle aşıldığını söylemek yanlış olur. Kaldı ki, dünya çapında solun bütün renkleri için geçerli olan ve neredeyse kalıtsal bir hastalığa dönüşmüş olan "Chisma"larını (bölünmelerini) henüz daha yolun başındaki, reform ağırlıklı politika yürüten bir Almanya solunun aşabileceğini beklemek, mucize beklemekle eşanlamalı olur. Ancak kökleşmiş antikomünizm ile sol bölünmüşlüğü hâlen geçerliliğini sürdürdüğü Almanya özelinde, sosyaldemokratlardan komünistlere, marksistlerden çeşitli sol akımlara ve hatta Katolik İşçi Hareketi'nin kimi kesimlerine kadar uzanan farklı kökenlerden insanları bir araya getirmenin de küçümsenmemesi gereken bir başarı olduğu söylenebilir.

Kanımcı bu noktada temel belirleyici olan, birleşik parti oluşturma tartışmalarının alışılmış program tartışmalarına boğulmadan, temel bazı istemler üzerine yoğunlaşmasıydı. Başından itibaren üzerinde hemfikir olunan nokta, oluşturulacak olan partinin klasik "sınıf partisi" olmayacağı, bir toplama ve ortak hareket odağı olması gerektiğiydi. Bu çerçevede yürütülen tartışmalarda haliyle partinin kapitalizmi aşma, marksist idealleri savunma, sosyalizmin kurulması adımlarını atma talepleri de ileri sürüldü. Hatta bazı sol akımlar, bilhassa IV. Enternasyonal'i temsil eden akımların bazı temsilcileri, partinin bütünüyle marksist ve devrimci bir program kabul etmesinde ısrarlı oldular. Kapitalizmin dizginleştirilerek, kontrol altına alınıp, sosyalist transformasyon sürecini takip etmesi gerektiğini ileri sürenlerden, kapitalizmin devrim ile alaşağı edilmesi gerektiğini savunan akımlara kadar geniş bir yelpazenin ortak bir "sınıf partisi programı" üzerine anlaşabilmesinin olanaksız olduğu çok kısa sürede ortaya çıktı. Bu nedenle, farklılıkları yadsımayan, hatta farklı yaklaşımları vurgulayarak hazırlanan bir "programatik köşe taşları" metni üzerinde anlaşıldı. Bu köşe taşları şu temel noktaları ön plana çıkardı:

(SÖYLEŞİ)

1) Toplumsal yaşamın şekillendirilmesinde herkeşe eşit olanaklar garanti edecek bir toplumun demokratikleştirilmesi. Ataerkil baskıya, ırkçılık, antisemitizm ve aşırı sağcılığın her şekline karşı mücadele bunun bir parçasıdır.

2) Çalışmanın ve iktisatın sosyal şekillendirilmesi: Bu hedefin merkezinde her zaman olduğu gibi, herkesin gelir getiren bir çalışmaya ve bunun sosyal şekillendirilmesine katılım olanaklarının sağlanması durmaktadır. Bu, çeşitli diğer faaliyetlerin koşulu ve temelidir.

3) Mülkiyetin her türlü şeklini sosyal kriterlerin hükümlerine altına sokan bir iktisat demokrasisi. Var olma güvencesinin kamusal mülkiyette ve sorumlulukta olmasını, dayanışmacı bir toplumun vazgeçilmez bir temeli olarak görmekteyiz.

4) Çağdaş kamusal hizmetler, dayanışmacı güvence sistemleri ve toplumun ekolojik yeniden yapılanması temelinde, güvenli bir biçimde kendi kaderini tayin hakkının dayanağı olan yeni dayanışma.

5) Barışın, kolektif güvencenin ve dayanışmacı gelişimin, değişen bir Avrupa Birliği'nin katkı sunacağı uluslararası bir düzen.

Bu temel hedefler çerçevesinde farklı akımların ortaklaşa mücadelesi olanaklı hale geldi.

Gene de hayli zor sorunlar ile boğuşulduğunu vurgulamak gerekiyor. Temel hedeflere yönelik çözüm önerileri parti içi tartışmalarda belirleyici olmakta. Partinin yönetim organlarında farklı akımların, olanaklar ve temsil gücü çerçevesinde, temsil edilmeleri, parlamenter çalışmalar içerisinde yer almaları, tartışmaların ideolojik ayrışmalara neden olmasını engellese de, parti içi demokrasi, profesyonel ve gönüllü kadrolar arasındaki bilgi yoğunluğu farkları, azınlıkta olan toplumsal katmanların politikaları belirleme ve politik karar merkezlerine yer alabilmeleri, parlamento içi veya dışı mücadelenin mutlaklaştırılması eğilimleri, avangardist yaklaşımlar, ulusal devlet sınırları içerisinde çözüm arayışları, sosyal hareketleri ve sınıf hareketini "uluslaştırma" yaklaşımları gibi, dünya çapındaki solun gündeminde duran ve ayrışma potansiyelini taşıyan onlarca sorun, Sol Parti'nin de içinde boğuştuğu sorunlar olarak varlıklarını sürdürüyor. (Tabii ki bu sorunların sıralanmasında bile, kendi bakış açımıyla hareket ettiğimi ve bunun da tartışmalı olacağını vurgulamam gerekir)

Sol Parti deneyimi, solun kendi zorluklarını aşabilmesi ve farklılıklarla bir arada hareket edebilmesi için hazır bir reçete olmadığını gösteriyor. Buna rağmen Sol Parti bir başarı hikâyesi olabildiyse ve bu başarının bir anahtarı olduğu söylenecekse, bu "anahtarın" tahammül, kabullenme, saydamlık, ortak hareket etme iradesi, kendi geçmişi ile hesaplaşabilme, sorumluluk üstlenme, paylaşım, katılım, devrimci-değişimci idealizm, özveri, kurtuluşçu ve özgürlükçü demokrasi anlayışı, hep en zayıf olanın perspektifinden bakarak hareket etme gibi solun sayısız "erdeminin" bütünselliği olduğu söylenebilir. Ve deneyerek öğrenme – yenilgilere, hatalara rağmen. Ancak bu "anahtarın" işlevini olanaklı kılan temel koşulun da, egemen politikalara karşı toplumun çeşitli kesimlerinde filizlenen muhalefet hareketi olduğunu unutmamak gerekiyor. Ve herşey-

den önemlisi: "partinin" bir amaç değil, sadece ve sadece bir "araç" olduğunun unutulmaması.

Almanya Sol Partisi, uluslararası işçi hareketi açısından tarihsel deneylerden – deneyimlerden bir tanesi olacak. Marx'ın "insanın esirleştirilen, hor görülen, aşağılanan bir varlık olmasına neden olan bütün koşulların alaşağı" edilmesine yönelik kategorik emrini uygulamada Sol Parti'nin ne denli başarılı olacağını ise ancak tarih gösterecektir.

Türkiye'deki siyasal gelişmeleri de takip eden birisi olarak, Türkiye'de de bir çatı partisinin kurulması sizce işlevli olur mu?

Her ne kadar Türkiye'nin içinde boğulduğu sorunların, salt Türkiye sınırları içerisindeki çözüm arayışları ile çözülemeyeceğine inansam da, Türkiye'de oluşacak olan bir çatı partisinin – sadece farklı kesimlerin yanyana gelmesine değil, ortaklaşmalarına yol açacaksa – barışçıl, demokratik ve sosyal adaletli bir geleceğin kurulması için son derece önemli bir adım olacağını düşünüyorum. Egemen güçler arasındaki güncel çelişkiler ve çatışmalar açısından bakıldığında, çatı partisinin toplumun geniş kesimleri için ciddi bir alternatif haline geleceğine, hatta Türkiye'de köklü bir politika değişikliğine yol açabileceğine inanmaktayım. Böylesine bir parti kısa bir zaman içerisinde, Almanya'daki Sol Parti'nin başarılarının benzerine imza atabilir, militarist ve şoven-milliyetçi spirali tersine çevirebilir. Bana kalırsa, böylesi bir partinin oluşması için gerekli olan toplumsal koşullar olgunlaşmıştır. Bu siyasal aracın işlevini kazanamamasının önünde ben sadece tek engel var: partiyi oluşturacak dinamiklerin kararsızlığı.

Türkiye'de kurulması ihtimal dahilinde olan çatı partisinin sizce hangi siyasal ortak payda üzerinden oluşturulması daha yararlı olur ve Almanya'da başarılı bir cepheleşme deneyimini yaşamış bir kişi olarak, Türkiye'de çatı partisi ihtiyacını dile getiren kişilere ve kurumlara nasıl bir yöntemle bu süreci örgütlemelerini önerirsiniz? Kesinlikle atılması ve kesinlikle atılmaması gereken adımlar sizce hangileridir?

Türkiye'de yaşamayan ve çatı partisi tartışmalarının içerisinde olmayan birisi olarak "nasihatte" bulunup, ukalalık etmek istemem doğrusu. Bu soruya ancak "ben bu çalışmaların içerisinde olsaydım, nasıl davranırdım" diye sorarak yanıt verebilirim.

Bana kalırsa Türkiye gibi bir ülkede toplumsal realiteleri dikkate alan ve temel sorunların geniş kesimlerin birlikteliği, olabildiğince yaygın bir toplumsal ittifakın oluşturulması ile çözümlenmesini hedefleyen bir siyasal ortak payda en doğru adım olabilir. Kelime anlamı ile radikal, yani sorunların köküne inen ve toplumun geniş kesimlerinin ortak çıkarlarına tercüman olan temel siyasal talepler için mücadele edecek bir hareketin örülmesi hedeflenmelidir. Böylesi bir hedef için mutlak doğruları içeren, ideolojik anlamda "hatasız", dünyayı ve ülkeyi en ince ayrıntılarına kadar analiz eden ve nasıl olacağı konusunda solun dahi dilbirliğini yakalayamadığı bir sosyalizmi hedefleyen "sınıf partisi programına" ih-

İşleyen bir burjuva demokrasisinin, örgütlenme özgürlüğünün, barışın tesis edilmesi, antikapitalist mücadele ve işçi sınıfı hareketi için su anki koşullardan daha elverişli bir mücadele alanı yaratacağıdır. Sosyalistlerin özverili ve esnek bir politika becerisini gösterme görevi ile karşı karşıya oldukları düşüncesindeyim. Hatta sosyalist düşüncenin modernist, aydınlanmacı bir proje olmasına rağmen, laisizmi paternalist baskı aracı olarak algılayan toplum gerçeğini de göz önünde bulundurarak, İslami muhalefetin sola yakın duran dinamikleri ile ittifakı gerçekleştirmenin son derece önemli olduğuna inanıyorum.

tiyaç olduğunu zannetmiyorum.

Aksine; böylesi bir çatı partisinin bileşenlerinin, olanaklı olduğunca öz ve kısa/orta vadeli hedefleri içeren bir programatik belge üzerinde anlaşmalarının en kolaylaştırıcı yöntem olacağına inanıyorum. Böylesi bir programatik belgenin temel köşe taşlarının "hemen barış", "demokratik sosyal ve hukuk devleti esaslarının uygulanması", "demokratik, katılımcı, sosyal, özgürlükçü ve eşitlikçi bir anayasa", "tam istihdamı sağlamaya yönelik sosyal içerikli iktisat, istihdam ve adil vergi politikaları" ve "barış temelinde militarizmden arındırılmış onurlu ve bağımsız dış politika" gibi talepler etrafında örülmesi, geniş toplumsal kesimleri bir araya getirmeye ya-

(SÖYLEŞİ)

rayan bir araç olabilir.

Diğer yandan ulaşılmaya çalışılan hedef kitleyi göz önünde tuttuğumda, böylesi bir çatı partisinin siyasal söyleminin geleneksel sosyalist – sol terminolojiden uzak kalmaya çalışmasının doğru olacağına inanıyorum. Kaldı ki, "sol" olabilmek için mutlaka sol terminolojiyi kullanmak bir zorunluluk değildir. Şoven-milliyetçi bir devlet yapısının on yıllar boyunca elindeki egemen araçlarla yönlendirdiği ve biçimlendirdiği bir toplumu kazanmanın yolu, bu toplumun temel gereksinimlerinin, çıkarlarının ve istemlerinin politize olmamış geniş kesimlerin anlayabileceği bir dilde ifade edilmesinden geçtiğine inanıyorum. Solun kendi kendini tatmin edecek bir söylem, her ne kadar ideolojik ve teorik doğruları içerse de, solun, adına hareket ettiği kitlelere ulaşmıyorsa, lafazanlıktan başka bir şey olmayacaktır. Bu nedenle kitleleri sarsacak, onları kucaklayıp, harekete geçirebilecek bir söylem seçilmelidir. Çatı partisi en başta inandırıcı olmalı, güven kazanmalı, bu güveni korumalı, gerçekçi olmalı, yapılabilecek olanları yapabileceğini ve yapabileceğini ısrarını kanıtlamalıdır.

Türkiye'de çatı partisi gereksinimini dile getiren dinamiklere, dışarıdan birisi olarak tek önerebileceğim, ikircimliliklerini bir yana bırakıp, ortaklaşma yönündeki kararlılıklarını sergilemek ve ortaya çıkmış olan "zaman penceresinin" kapanmasını beklemeyen, harekete geçmek olacaktır. Olması muhtemel yenilgilerden, hatalardan ve önlerine çıkacak sayısız engelden çekinmeden, deneye deneye, düşe kalka da olsa, ortak çatının kurulması, muhalefet hareketinin örülmesi, alternatif olunduğunun dile getirilmesi, görebildiğim kadarıyla Türkiye gündeminin (bu dinamikler açısından) en ivedi görevidir. Ortaklaşmanın tüm zorluklarını – az ya da çok – yaşamış birisi olarak, doğru zamanda atılan doğru adımın, çakılan en küçük kıvılcımın dahi egemen koşulları sarsabilecek ve değiştirme potansiyellerini uyarabilecek hareketleri yaratabileceğine inanıyorum. Ancak bunun için, dünyanın her tarafındaki solda var olan örgüt egoizmlerinden, "dükkâncı" yaklaşımlardan kurtulmak da kanımca olmazsa olmaz bir önkoşuldur. Çatı partisi gibi bir siyaset aracını oluşturmak, herkesten önce "başka bir dünya" inancında olan ve o dünyayı gerçekleştirme arzusu taşıyan sol için, sosyalistler, devrimciler, marksistler için bir temel görev olduğu inancındayım. Solun göstereceği özveri, tarihsel yanlıgıların ve yenilgilerin etkisini giderecek, kitlelerin güvenini sağlayacak, kapitalizmin tılsımını bozacak ve solun inandırıcılığını yeniden öğrecek.

Bana kalırsa, farklı kesim ve kökenlerden güçleri birleştirip, egemen odaklara karşı bir alternatif olacak çatı partisinin kurulması, bugünkü koşullarda en devrimci, en marksist, en ileri tavır olacaktır. Alman işçi hareketinin önderlerinden Ferdinand Lassalle'in dediği gibi "en devrimci eylem, neyin ne olduğunu söylemektir". Bence çatı partisini oluşturmak isteyen dinamiklerin bunun gereğini yerine getirmemeleri için hiç bir engel yoktur – kendi bairesizliklerinin haricinde.

Türkiye'de Kürt sorunu gibi yakıcı bir sorun çö-

züksüzlük sarmalında varlığını devam ettiriyor. Derin devlet tüm azametiyle icraatlarını sürdürüyor. Başörtüsü ve laiklik tartışmaları ekseninde toplumsal kutuplaşmalar yaşanıyor. Ermeni soykırımı tartışmaları, Kıbrıs'ın geleceği vb. başlıklar, siyasal rejimin yaşadığı hegemonya krizini derinleştiriyor. Kürt, Sünni, Alevi, liberal, sosyalist, sosyal demokrat, çevreci, feminist vb. çok farklı kesimlerin, öncelikleri farklılaşsa da özellikle demokrasi bağlamında bir çıkış arayışı içinde olduğu görülüyor. Ancak hangi öncelikler üzerinden ve nasıl bir bileşimle bir araya gelmesi gerektiği konusunda halen bir mutabakat oluşmuş değil. Siz bu tabloyu nasıl yorumluyorsunuz?

Türkiye'ye dışarıdan bakıldığında da denklemin gerçekten karışık olduğu söylenebilir. Ancak, bana kalırsa, bu karışık denklem çözümünü kendi içinde taşıyor. Öncelikle Kürt sorunu basta olmak üzere, sayılan bütün sorunlar rejim sorunudur. Vesayet rejiminin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana tehdit olarak algıladığı ne varsa, ülkenin gündeminde sorun olarak durmakta ve kutuplaşmaların daha belirginleşmesine neden olmaktadır. İki yıl önce basına sızdırılan Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'ni gözden geçirdiğimizde, tüm bu sorunların iç ve dış güvenliği tehdit eden unsurlar olarak görüldüğünü ve aynı zamanda rejimin egemenlik araçları olarak kullanıldığını görebiliriz. Bu açıdan bakıldığında, askeri vesayet rejiminin alaşağı edilmesi ve burjuva demokrasininin hukuk ve sosyal devlet normlarının geçerlilik kazanmasının, anılan sorunların çözümü için açılımlar getireceğini söyleyebiliriz. Erkteki iki başlılığın giderilmesi, gerçek anlamda parlamenter demokrasi ile demokratik hukuk ve sosyal devletinin tesisinin sağlanmasının, anılan farklı kesimlerin ortak çıkarı olduğunu düşünüyorum. Bununla birlikte şu an için egemen olan vesayet rejimi, iktisadi sorunların önemli bir kesimine de temel yaratmaktadır. Zaten "üniformalı kapitalistler" olarak nitelenen askeri ve sivil bürokrasinin AB üyeliğine karşı çıkışının arkasında, AB Rekabet Yönetmeliği gibi, askeri ve sivil bürokrasinin iktisadi ve mali imtiyazlarının ortadan kalkmasına neden olacak maddi nedenler yatmıyor mu? O yüzden, farklı kesimleri ortaklaştıran, birleştiren ve belirli bir süre için birlikte hareket etmelerini sağlayacak olan demokrasi sorununa yoğunlaşılması, çatı partisini oluşturacak dinamiklerin tabanını genişletecektir düşüncesindeyim. Bence bu politik öncelik, tam anlamıyla bir devrimci reel politika olması nedeniyle, sosyalistler açısından da anlamlıdır.

Eğer sosyalistler, devrimci reel politika anlamında burjuva demokrasininin normlarının gerçekleştirilmesi için, "sınıf partisi" olmayacak olan bir çatıyı gerekli görüyorlar ve demokrasi mücadelesine yoğunlaşma kararını veriyorlarsa, aynı zamanda sosyalist iktisat politikasını dayatmaları da, ayrıştırıcı olacağından, bu politikaya ters düşecektir. Kaldı ki sosyalist iktisadın su anki koşullar altında gerçekleştirilebileceğini düşünmek naiflik olacaktır. Ama hem kapitalist sömürü mekanizmalarını sert bir şekilde eleştirmek, hatta kapitalizmin aşılması hedefinden vazgeçmemek, hem de sosyalistler dışındaki geniş kesimleri sosyalistlerle bir araya getire-

bilecek reformist ekonomik tedbirlerin gerçekleştirilmesini savunacak bir parti içerisinde yer almak kanımca hiçbir çelişki yaratmayacaktır. Çünkü, mali piyasalar kapitalizminin egemenliği altında küreselleşen neoliberalizme karşı, iktisadın demokratik kontrol altına alınması, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete sosyal prangalar takılması, adil bir vergi politikasının yürürlüğe sokulması, tekelleşmelere karşı KOBİ'lerin ve kooperatiflerin teşvik edilmesi, uluslararası tahkimlerin reddedilmesi, müdahaleci ve talebe dayanan ekonomi, para ve istihdam politikalarının yürürlüğe sokulması gibi Keynesyen hedefleri içeren ekonomik talepleri savunan bir politikanın, kapitalist vahşeti dizginleyebileceğinden, özünde antikapitalist bir politika olduğunu düşünüyorum. Diğer taraftan işleyen bir burjuva demokrasininin, örgütlenme özgürlüğünün, barışın tesis edilmesi, antikapitalist mücadele ve işçi sınıfı hareketi için şu anki koşullardan daha elverişli bir mücadele alanı yaratacaktır.

Tüm bu nedenlerden dolayı sosyalistlerin özveri ile esnek bir politika becerisini gösterme görevi ile karşı karşıya oldukları düşüncesindeyim. Hatta sosyalist düşüncenin modernist, aydınlanmacı bir proje olmasına rağmen, laisizmi paternalist baskı aracı olarak algılayan toplum gerçeğini de göz önünde bulundurarak, İslami muhalefetin sola yakın duran dinamikleri ile ittifakı gerçekleştirmenin son derece önemli olduğuna inanıyorum. Bu adımlar, her halükarda radikal söylemini, yani kelime anlamı ile sorunların köküne inen söylemini kaybetmemesi gereken, ama devrimci reel politika anlamında ittifakların oluşmasının da motoru olma görevi ile karşı karşıya kalan sosyalist hareketin (ki, tüm renklerini kastetmekteyim) gerilemesine neden olmayacak, aksine, her zaman en zayıfın perspektifinden politika geliştirme becerisini gösterdiği müddetçe, muhalefetin belirleyici gücü olmasını sağlayacaktır. Bu nedenle çatı formülasyonunun olmazsa olmaz bileşeni olan Kürt hareketi ile diğer dinamikler arasındaki toplumsal güç dengesizliği de sorun olarak görülmemelidir. Kürt hareketinin bütün gücüne rağmen, Türkiye'nin batısında yer edinmemesi ve Kürt sorununun barışçıl ve demokratik çözümü için batının da (emek hareketi, diğer demokratik güçler vb.) kazanılmasının zorunluluğu ve de bu zorunluluğun üstesinden sadece ve sadece Kürt olmayan dinamikler ile birleşme ile gelinebileceği gerçeği nedeniyle, güç dengesizliğinin yarattığı karamsarlığın bir gerekçesi kalmamaktadır. Türkiye dışından görebildiğim kadarıyla da Kürt hareketi içerisinde özellikle son dönemde karar verici pozisyona gelmiş olan genç kuşağın sorunlara ve çatı partisinin oluşturulmasına bakış tarzları da bir avantaj sayılmalıdır. Kanımca, çatıyı oluşturmak için elverişli bir zaman penceresi yaratılmıştır. Şu an için Kürt hareketi içerisinde ayrılmadan yana olan kesimler ağırlıkta değildir. Ama bu ilelebet böyle kalacağı anlamına gelmiyor. Sosyalist hareketin birleşme yönünde göstereceği kararlılık, tıkanmışlık yolundan çıkışı olanaklı kılacaktır. Sosyalistlerin bu kararlılığı göstermek için gerekli olan özgüvenlerini kaybetmeleri için hiçbir neden görmüyorum.